Lietas Nr. 11170034314
Lietas arhīva Nr. SKK-377/2016

LĒMUMS

Rīgā 2016.gada 28.septembrī

Latvijas Republikas Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis A.Freibergs
tiesnese A. Poļakova
tiesnese A.Nusberga
izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /E.G./ kasācijas sūdzību par Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 25.februāra lēmumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Gulbenes rajona tiesas 2015.gada 7.jūlija spriedumu
/E.G./, /personas kods/**,**
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 116.pantā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 20 gadiem un ar probācijas uzraudzību uz 3 gadiem;
atzīts par vainīgu Krimināllikuma 175.panta pirmajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu piecu minimālo mēnešalgu apmērā jeb 1800 *euro*.
Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods noteikts brīvības atņemšana uz 20 gadiem, probācijas uzraudzība uz 3 gadiem un naudas sods piecu minimālo mēnešalgu apmērā jeb 1800 *euro*.

Ar Gulbenes rajona tiesas 2015.gada 7.jūlija spriedumu /E.G./ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 116.panta par tīšu citas personas (/L.S./) prettiesisku nonāvēšanu (slepkavību).
Turklāt /E.G./ atzīts par vainīgu un sodīts pēc Krimināllikuma 175.panta pirmās daļas par svešas kustamas mantas slepenu nolaupīšanu (zādzību).

Ar Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 25.februāra lēmumu Gulbenes rajona tiesas 2015.gada 7.jūlija spriedums atstāts negrozīts.

Par šo lēmumu kasācijas sūdzību un tās papildinājumus iesniedza apsūdzētais /E.G./, kurš lūdz izskatīt lietu mutvārdu procesā ar viņa piedalīšanos, atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 25.februāra lēmumu.
Apsūdzētā ieskatā, apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 46.panta otro un trešo daļu, pārkāpusi Krimināllikuma 35., 47.pantu. Kasācijas sūdzībā apsūdzētais atsaucas uz 2008.gada 1.jūlija Augstākās tiesas Senāta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces lēmumu „Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā".
Kasācijas sūdzības autors uzskata, ka tiesa nepamatoti nav ņēmusi vērā, tas ir, nepamatoti nav konstatējusi Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas 1.punktā norādīto atbildību mīkstinošo apstākli.
Tiesa, nosakot soda mēru pēc Krimināllikuma 116.panta, nepamatoti ņēmusi vērā tādus apstākļus, kas nav ņemami vērā pie soda veida noteikšanas – to, ka slepkavība izdarīta ciniskā veidā, ar stikla lausku pārgriežot cietušajai rīkli, kā arī nodarot cietušajai vēl citus dažāda smaguma pakāpes miesas bojājumus, to, ka tika noslepkavota divu nepilngadīgu bērnu māte, ka noziedzīgā nodarījuma rezultātā tika nodarīts nopietns kaitējums cietušās /T.S./ psihiskajai veselībai.
Apsūdzētā ieskatā, tiesa pieļāvusi Krimināllikuma 1., 13., 14.panta, Kriminālprocesa likuma 15., 20, 60.^{2}, 511., 512.panta, 564.panta ceturtās daļas pārkāpumu, Latvijas Republikas Satversmes 82., 86., 89., 91., 92.panta pārkāpumu.
Kasācijas sūdzības autors uzskata, ka abu zemāko instanču tiesu nolēmumos nav motivēts, kāpēc sods (brīvības atņemšanu uz 20 gadiem) sekmēs konkrēto krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu un sasniegs soda mērķi, kā arī atjaunos taisnīgumu. /E.G./ ieskatā, tāds sods ir nesamērīgi bargs, nav humāns un neveicina resocializāciju.
Kasācijas sūdzībā apsūdzētais atsaucas uz tiesu nolēmumiem krimināllietās Nr.11280046607, Nr.11400039414 norādot, ka citās krimināllietās 20 gadu cietumsods piemērots par, viņaprāt, smagākiem nodarījumiem.
Apsūdzētais apšauba kompleksās ambulatorās tiespsihiatriskās un tiespsiholoģiskās ekspertīzes atzinuma pamatotību un uzskata, ka tiesa nav izslēgusi visas šaubas par to, ka viņš, /E.G./, nozieguma laikā neatradās fizioloģiska afekta vai nepieskaitāmības stāvoklī.

Augstākā tiesa atzīst, ka apsūdzētā /E.G./ izteiktais lūgums par lietas izskatīšanu mutvārdu procesā ir noraidāms.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 583.panta pirmo daļu tiesnesis, kuram uzdots referēt, nosaka lietas izskatīšanu rakstveida procesā vai izskatīšanu tiesas sēdē. No šā panta otrās daļas izriet, ka lietas izskatīšanu rakstveida procesā nosaka, ja iespējams pieņemt lēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem. Ja nepieciešami papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, vai, pēc Augstākās tiesas ieskata, attiecīgajai lietai var būt īpaša nozīme likuma normu interpretēšanā, nosaka lietas izskatīšanu tiesas sēdē.

Augstākā tiesa atzīst, ka lieta izskatāma rakstveida procesā, jo lēmumu iespējams pieņemt pēc lietā esošajiem materiāliem. Papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, nav nepieciešami, un konkrētajai lietai nav īpašas nozīmes likuma normu interpretēšanā.

Augstākā tiesa atzīst, ka Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 25.februāra lēmums un Gulbenes rajona tiesas 2015.gada 7.jūlija spriedums atceļami daļā par papildsoda – probācijas uzraudzības – piemērošanu, nosakot /E.G./ sodu pēc Krimināllikuma 116.panta un galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu. Atceltajā daļā kriminālprocess izbeidzams. Pārējā daļā Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 25.februāra lēmums atstājams negrozīts, bet apsūdzētā /E.G./ kasācijas sūdzība noraidāma.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka pirmās instances un apelācijas instances tiesas, nosakot /E.G./ sodu pēc Krimināllikuma 116.panta, pieļāvušas Kriminālprocesa likuma 574.panta 3.punktā norādīto Krimināllikuma pārkāpumu, jo soģījušas /E.G./ ar tādu papildsodu – probācijas uzraudzību –, kas nebija paredzēts Krimināllikuma 116.panta sankcijā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā.

No abu iepriekšējo instanču tiesu nolēmumiem redzams, ka /E.G./ Krimināllikuma 116.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarījis 2014.gada 7.septembrī.

Atbilstoši Krimināllikuma 5.panta pirmajai daļai nodarījuma (darbības vai bezdarbības) noziedzīgumu un sodāmību nosaka likums, kas bijis spēkā šā nodarījuma izdarīšanas laikā.

Probācijas uzraudzība kā papildsods Krimināllikuma 116.panta sankcijā ir no 2015.gada 1.janvāra, bet noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā norādītā panta sankcijā bija papildsods – policijas kontrole.

Pārējā daļā apsūdzētā /E.G./ kasācijas sūdzība noraidāma kā nepamatota.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apsūdzētā /E.G./ kasācijas sūdzībā daļēji atkārtoti viņa un aizstāvju apelācijas sūdzību motīvi, faktiski lūdzot kasācijas instances tiesu no jauna vērtēt sodu ietekmējošos apstākļus, kas, atbilstoši Kriminālprocesa likuma 569.panta pirmajai un trešajai daļai, neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

Lietu pēc būtības izskata pirmās instances tiesa, bet gadījumos, kad iesniegts apelācijas protests vai sūdzība, lietu pēc būtības izskata arī apelācijas instances tiesa.

Kriminālprocesa likuma 569.panta pirmā daļa paredz, ka pārsūdzēšana kasācijas kārtībā ir rakstveida kasācijas protesta vai sūdzības iesniegšana Augstākajai tiesai par tāda apelācijas instances tiesas nolēmuma tiesiskumu, kurš vēl nav stājies spēkā, nolūkā panākt tā atcelšanu pilnībā vai kādā tā daļā vai arī tā grozīšanu juridisku, bet ne faktisku iemeslu dēļ.

Vidzemes apgabaltiesa atzinusi, ka nosakot apsūdzētajam sodu par katru noziedzīgo nodarījumu, pirmās instances tiesa vadījusies no Krimināllikuma 46.panta prasībām un, nosakot soda veidu, ņēmusi vērā izdarītā noziedzīgā nodarījuma raksturu un radīto kaitējumu, kā arī apsūdzētā personību, bet, nosakot soda mēru – atbildību pastiprinošos apstākļus. Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka, pretēji apsūdzētā /E.G./ apelācijas sūdzībā norādītajam, pirmās instances tiesa, nosakot apsūdzētajam sodu, nav pieļāvusi materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumus. Tiesa ir motivējusi gan soda veida, gan soda mēra izvēli. Vidzemes apgabaltiesa norādījusi, ka apsūdzētais /E.G./ izdarīja sevišķi smagu noziegumu, par ko panta sankcijā paredzēts vienīgi brīvības atņemšanas sods, kā arī mūža ieslodzījums. Turklāt, tika noslepkavota gados jauna sieviete, divu nepilngadīgu bērnu māte. Sakarā ar izdarīto noziedzīgo nodarījumu cietušās /T.S./ psihiskajai veselībai tika nodarīts nopietns kaitējums, kura novēršanai bija nepieciešama profesionāla psihologa palīdzība (3.sējuma 127.-129.lapa).

Tiesa konstatējusi, ka iepriekš piespriestie sodi nav sasnieguši savu mērķi – panākt, lai /E.G./ pildītu likumus un atturētos no jaunu noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka apsūdzētais /E.G./ nav centies stāties uz labošanās ceļa, bet gan kriminalizējies un izdarījis arvien smagākus noziegumus. Tiesa izvērsti izklāstījusi lietā konstatētos faktus, kuri apstiprina šādas atziņas pamatotību.

No apelācijas instances tiesas lēmuma redzams, ka tiesa rūpīgi izvērtējusi arī /E.G./ personību raksturojošās ziņas, ģimenes stāvokli, apgādājamo personu esamību.

Vidzemes apgabaltiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa pamatoti nav konstatējusi apsūdzētā /E.G./ atbildību mīkstinošus apstākļus.

Abu zemāko instanču tiesas atzinušas, ka apsūdzētais /E.G./ liecinot nav bijis vaļsirdīgs un nav patiesi nožēlojis izdarīto.

Šāda atziņa tiesu nolēmumos ir motivēta.

Kasācijas instances tiesai nav pamata šādas atziņas apšaubīšanai, jo tiesību doktrīnā un judikatūrā izteiktas atziņas, ka tikai visas trīs darbības to kopumā – noziedzīga nodarījuma izdarītājs pieteicies par vainīgu, vaļsirdīgi atzinies un nožēlojos izdarīto – veido Krimināllikuma 47.panta pirmās daļas 1.punktā norādīto atbildību mīkstinošu apstākli. Iztrūkstot kādam no minētajiem elementiem, atbildību mīkstinošo apstākļu esamība vērtējama saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta otro daļu. Savukārt atbildību mīkstinošu apstākļu konstatēšana saskaņā ar Krimināllikuma 47.panta otro daļu ir tiesas tiesības, bet ne pienākums *(skat. Augstākās tiesas Senāta 2007.gada 8.janvāra lēmumu lietā Nr.SKK-35/2007, 2008.gada 11.jūnija lēmumu lietā Nr.SKK-313/2008, U.Krastiņš, V.Liholaja. Krimināllikuma komentāri. Pirmā daļa. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2015, 208.lpp., 2008.gada 1.jūlija Augstākās tiesas Senāta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces lēmuma „Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā" 8.punktu).*

Vidzemes apgabaltiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa pamatoti par apsūdzētā /E.G./ atbildību pastiprinošiem apstākļiem saskaņā ar

Krimināllikuma 48.panta pirmās daļas 1. un 12.punktu atzinusi to, ka noziedzīgais nodarījums veido noziedzīgo nodarījumu recidīvu un ir izdarīts alkohola ietekmē.

Apelācijas instances tiesa norādījusi, ka atbildību pastiprinošu apstākļu esamība ir pamats bargāka soda piemērošanai nekā gadījumā, ja tādi netiktu konstatēti.

Tiesa secinājusi, ka apsūdzētā norādītie ģimenes apstākļi konkrētajā gadījumā nav pietiekams pamats soda mīkstināšanai, turklāt apstāklis, ka apsūdzētā apgādībā ir mazgadīga persona, pastāvēja viņam inkriminēto noziedzīgo darbību izdarīšanas laikā, taču neatturēja viņu no noziegumu izdarīšanas.

Vidzemes apgabaltiesa norādījusi, ka, nosakot soda mēru pēc Krimināllikuma 116.panta, pirmās instances tiesa ņēmusi vērā slepkavības izdarīšanas raksturu, t.i., to, ka noziegums izdarīts ciniskā veidā, ar stikla lausku pārgriežot cietušajai rīkli, kā arī nodarot cietušajai vēl citus dažāda smaguma pakāpes miesas bojājumus, to, ka tika noslepkavota divu nepilngadīgu bērnu māte, ka noziedzīgā nodarījuma rezultātā tika nodarīts nopietns kaitējums cietušās /T.S./ psihiskajai veselībai, kā arī ņēmusi vērā apsūdzētā negatīvo personību, to, ka nav apsūdzētā atbildību mīkstinošu apstākļu un ir divi viņa atbildību pastiprinoši apstākļi un pamatoti atzinusi, ka minētie apstākļi kopumā norāda uz apsūdzētā paaugstinātu sabiedrisko bīstamību, un līdz ar to pamatoti sodījusi viņu ar brīvības atņemšanu uz 20 gadiem.

Apelācijas instances tiesas ieskatā, krimināltiesisko attiecību taisnīgs noregulējums šajā kriminālprocesā ir panākams un Krimināllikuma 35.pantā noteiktais soda mērķis ir sasniedzams vienīgi uz ilgstošu laiku izolējot apsūdzēto no sabiedrības, kas būs samērīgi ar noziedzīgā nodarījuma rezultātā radītajām smagajām sekām, taisnīgi attiecībā pret cietušajiem, kā arī veicinās jaunu noziedzīgu nodarījumu prevenciju.

Ievērot minēto, Vidzemes apgabaltiesa atzinusi, ka nav pamata mīkstināt /E.G./ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 116.panta.

Kasācijas instances tiesa konstatē, ka apelācijas instances tiesa izvērtējusi arī /E.G./ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 175.panta pirmās daļas.

Neskatoties uz to, ka apsūdzētais iepriekš vairākkārtīgi ir sodīts par zādzību izdarīšanu, pirmās instances tiesa atzinusi par iespējamu piemērot /E.G./ Krimināllikuma 175.panta pirmajā daļā paredzēto vieglāko sodu, t.i., naudas sodu, pie tam nosakot to Krimināllikuma 41.panta otrās daļas 2.punktā noteiktajā minimālajā apmērā. Līdz ar to apsūdzētā lūgums samazināt viņam pēc Krimināllikuma 175.panta pirmās daļas piespriesto naudas sodu ir nepamatots.

Vidzemes apgabaltiesa atzinusi, ka nav pamats apsūdzētajam pēc Krimināllikuma 116.panta noteikt bargāku sodu, t.i., sodīt viņu ar mūža ieslodzījumu, kā to apelācijas sūdzībā lūdza cietusī /T.S./.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka pirmās instances tiesa rūpīgi un pareizi novērtējusi Krimināllikumā norādītos apstākļus un noteikusi apsūdzētajam tiesisku, pamatotu un taisnīgu sodu.

Apgabaltiesa atzinusi, ka apsūdzētajam /E.G./ par diviem noziedzīgiem nodarījumiem noteiktais galīgais sods ir samērīgs un taisnīgs, kā arī atbilstošs izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, apsūdzētā personībai un Krimināllikuma 35.pantā paredzētā soda mērķa sasniegšanai.

2008.gada 1.jūlija Augstākās tiesas Senāta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces lēmuma „Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā" 4.punktā norādīts, ka soda piemērošanai jābūt individualizētai. Izvērtējot noziedzīgā nodarījuma raksturu, ņemami vērā tie konstatētie apstākļi, kas raksturo konkrēto noziedzīgo nodarījumu un atšķir to no citiem tāda paša veida noziedzīgiem nodarījumiem. Analizējot noziedzīga nodarījumu raksturu, tiesām jāvērtē konkrētā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas apstākļi, to vidū noziedzīga nodarījuma izdarīšanas veids, laiks, vieta, paņēmieni, vainīgā motivācija, personas loma noziedzīgā nodarījuma izdarīšanā, nodarījuma realizācijas stadija un iemesli, kas nav ļāvuši to izdarīt līdz galam, kvalificējošie apstākļi, vainīgo personu raksturojošie dati utt. *(skat. 2008.gada 1.jūlija Augstākās tiesas Senāta un Krimināllietu tiesu palātas tiesnešu kopsapulces lēmuma „Par vienveidīgu tiesību normu piemērošanu soda noteikšanā" 4.punktu, http://at.gov.lv/lv/judikatura/tiesnesu-kopsapulcu-lemumi/kriminallietu-departaments-un-palata/).*

Apsūdzētais /E.G./ kasācijas sūdzībā atsaucies uz šo kopsapulces lēmuma punktu.

Kasācijas instances tiesa atzīst, ka apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, nav pieļāvusi /E.G./ kasācijas sūdzībā un tās papildinājumos norādītos Latvijas Republikas Satversmes, Krimināllikuma, Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumus, izvērtējot pamatsoda veidu un mēru pēc Krimināllikuma 116.panta un 175.panta pirmās daļas.

Apelācijas instances tiesas nolēmums šajā daļā ir motivēts un atbilst Kriminālprocesa likuma 564.panta prasībām. Lemjot par apsūdzētajam /E.G./ nosakāmo pamatsodu, tiesa pareizi piemērojusi judikatūrā un tiesību doktrīnā izteiktās atziņas.

Apsūdzētā /E.G./ atsauce kasācijas sūdzībā uz citos kriminālprocesos personām noteiktajiem sodiem ir nepamatota, jo tiesa lemj par nosakāmo sodu katrā konkrētā kriminālprocesā.

Apelācijas instances tiesa ir izvērtējusi arī apsūdzētā /E.G./ iebildumus pret tiespsihiatriskās un tiespsiholoģiskās ekspertīzes atzinumu.

2014.gada 16.oktobra kompleksās ambulatorās tiespsihiatriskās un tiespsiholoģiskās ekspertīzes atzinumā Nr.123 norādīts, ka /E.G./ noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas laikā neslimoja ar psihisku slimību, bet viņam konstatēti asociāla tipa personības traucējumi. Noziedzīgu nodarījumu izdarīšanas laikā viņš varēja apzināties savu darbību un to vadīt, t.i., viņš inkriminētajā nodarījumā ir jāuzskata par pieskaitāmu (1.sējuma 184.-194.lapa).

Vidzemes apgabaltiesa atzinusi, ka nav pamata apšaubīt kompleksās ambulatorās tiespsihiatriskās un tiespsiholoģiskās ekspertīzes atzinuma pamatotību un objektivitāti.

/E.G./ atzīts par pieskaitāmu viņam inkriminētajos noziedzīgajos nodarījumos.

Apelācijas instances tiesa pēc aizstāvības lūguma nozīmēja papildu komplekso ambulatoro tiespsihiatrisko un tiespsiholoģisko ekspertīzi, jo iztiesāšanas laikā radās papildus jautājumi par apsūdzētā /E.G./ individuāli psiholoģiskajām īpatnībām, kas, iespējams, varēja ietekmēt viņa rīcību noziedzīgā nodarījuma izdarīšanās laikā.

Lietā atrodas 2016.gada 14.janvāra papildu kompleksās ambulatorās tiespsihiatriskās un tiespsiholoģiskās ekspertīzes atzinums Nr.6.

Apelācijas instances tiesa izvērtējusi šo atzinumu un secinājusi, ka nav šaubu par veiktās papildu kompleksās ambulatorās tiespsihiatriskās un

tiespsiholoģiskās ekspertīzes pilnīgumu un tajā izmantotajām metodēm.

Ievērojot minēto, Vidzemes apgabaltiesa atzinusi par nepamatotu apsūdzētā /E.G./ aizstāves M.Krasovskas apelācijas sūdzības argumentu, ka apsūdzētais /E.G./ slepkavību izdarīja, pilnībā neapzinoties savas darbības, jo no tiespsihiatriskās un tiespsiholoģiskās ekspertīzes atzinumiem nepārprotami izriet, ka noziedzīgā nodarījuma laikā viņš atradās alkohola reibumā, nevis fizioloģiskā afekta vai nepieskaitāmības stāvoklī.

Kasācijas instances tiesai nav pamata apšaubīt šādas apelācijas instances tiesas atziņas.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, Augstākā tiesa

n o l ē m a

Atcelt Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 25.februāra lēmumu un Gulbenes rajona tiesas 2015.gada 7.jūlija spriedumu daļā par papildsoda – probācijas uzraudzības – piemērošanu, nosakot /E.G./ sodu pēc Krimināllikuma 116.panta un galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu. Atceltajā daļā kriminālprocesu izbeigt.

Pārējā daļā Vidzemes apgabaltiesas 2016.gada 25.februāra lēmumu atstāt negrozītu, bet apsūdzētā /E.G./ kasācijas sūdzību noraidīt.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis A.Freibergs

Tiesnese A.Nusberga

Tiesnese A.Poļakova